

Find vej | Telefonbog | Job | KUnet | English

a

Støttet af

EGMONT Fonden

Projekket er støttet af Egmont Fonden.

Projektperiode: 2020-2025

Pt: Anna Steenberg Gellert

I så tidligt visning, der ruges til at e og i løbet af gt afprøvet r således pt. testen, der

ide is rettet mod vilken it sigt.

vikler og øb med i risiko for b et nyt idhed i 2.

<https://laes.hum.ku.dk/centerets-forskning/tidlig-opspring-og-indsats-mod-ordblindhed/>

Holdet bag projektet

Anna Steenberg Gellert
Lektor
Center for Læseforskning

Mads Poulsen
Lektor
Center for Læseforskning

Dorthe Klint Petersen
Konsulent og
lærebogsforfatter

Carsten Elbro
Professor
Center for Læseforskning

Ina Borstrøm
Konsulent og
lærebogsforfatter

Dagens menu

Præsentation af projektet – det store overblik

Dorthe

Undervisningsindsatsen – centrale elementer

Ina

Resultater – hvordan gik det på kort og lang sigt?

Dorthe

Projektets formål

- 1) At udvikle, afprøve og undersøge effekten af **individuel tilpassede undervisningsforløb til elever med forøget risiko for ordblindhed i 1. klasse**
- 2) At udvikle, afprøve **et redskab til opsporing af elever i risiko for ordblindhed i 2. klasse**

Projektdeltagere i træningsundersøgelsen

Deltagere i hovedundersøgelse fra børnehaveklassen til 3. klasse:

Elever på 30 skoler (34 matrikler) fra 12 kommuner

Hver skole er udtrukket til at være *forsøgsskole* eller *kontrolskole*

Desuden har en række skoler fra andre kommuner deltaget i pilotafprøvning af testmaterialer og det særlige undervisningsforløb

Træningsundersøgelsen 2022-2025

Børnehaveklassen	Udvælgelse af elever til projektet (250 elever) Risikotest for ordblindhed og dialog med læsevejleder Yderligere afdækning af elevernes forudsætninger
1. klasse	Eleverne inddeles i to grupper Elever på forsøgsskoler deltog i den særlige undervisning Elever på kontrolskoler deltog i sædvanlig undervisning
Slutningen af 1. klasse	Effekt af undervisningen umiddelbart efter afslutningen (111 forsøgselever, 96 kontrolelever)
Midt i 2. klasse	Effekt af undervisningen 9 måneder efter
Slutningen af 3. klasse	Nedsætter indsatsen risikoen for ordblindhed?

Udvikling af undervisningsforløb

Overblik over eksisterende viden

- Etableret læsefaglig viden
- Træningsundersøgelser
- Undervisningsprogrammer

Udvikling af den bedste cocktail

Hvilke danske træningsundersøgelser står vi på?

- Sproglig opmærksomhed
 - Bornholmsprojektet 1987
- Den store københavnundersøgelse, børn af ordblinde forældre
 - BOF-undersøgelsen, På vej til den første læsning 1996
- Distinkthedstræning i børnehaveklassen
 - Træning for udvalgte elever med svag fonologisk opmærksomhed 2001

Del 1 Lydtræning: Hvilken viden tog vi med os?

Lyden er udgangspunktet (ikke bogstavnavnet)

Artikulatorisk opmærksomhed

Indlejrede bogstaver

Lange lyde

Overvejelser omkring rækkefølge af lyde

Progression i lydlege

Fast struktur med repetition

Intensive forløb af et vist omfang

Løbende individuel evaluering og tilpasning

Hvad manglede vi?

Individuel tilpasning i en gruppe

”Ind i klassen”-aktiviteter – sammenhæng mellem særtilbud og klasseundervisning

Forløbets overordnede struktur

4 ugentlige lektioner

Del 1 Lydbaseret bogstavgennemgang 9 uger

Funktionelt bogstavkendskab

- vokaler
- konsonantlyde, der kan forlænges
- øvrige konsonantlyde

Del 2 Stilladseret tekstlæsning 10 uger

- basal lydstrategi (ord med 1 og 2 stavelser)
- basale lydfølgeregler (-e, -d, -r)

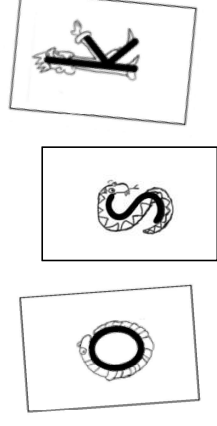
Grundprincipper

Fast struktur med repetition, løbende evaluering og tilpasning

Del 1 Lydbaseret bogstavgennemgang

Lyden er udgangspunktet

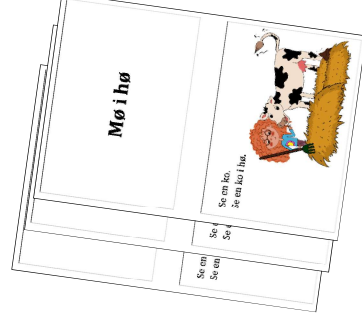
- Indlejrede bogstaver
- Lange lyde/forbundne lyde
- Artikulatorisk opmærksomhed

Del 2 Stilladseret tekstlæsning

Tekstlæsning er en integreret del af forløbet

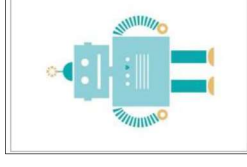
- Systematisk og struktureret arbejde med ordene fra teksten
- Systematisk progression i ordmaterialet i teksterne
- Både læsning og stavning

Del 1

Faste elementer i lydbaseret bogstavgennemgang

Lydlæg: fonologisk opmærksomhed

Lydgennemgang: præsentation af lyd, indlejrede bogstaver

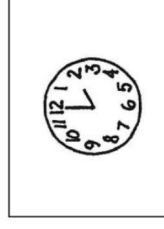
Hvordan lyder den?

Hvad gør munden?

Find ord med lyden

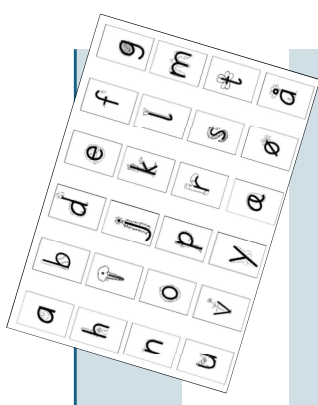
Lydøvelse: analyse- og synteseopgaver

Lydrækkefølge

De 9 uger i Lydtræning - Del 1

Uge	Bogstaver
1	s i o
2	å n f
3	l e y
4	m t ø
5	æ u a
6	k b r
7	v g d
8	h j p
9	Repetition

Lydsamlebåndet – sidste dag i ugens træningsforløb

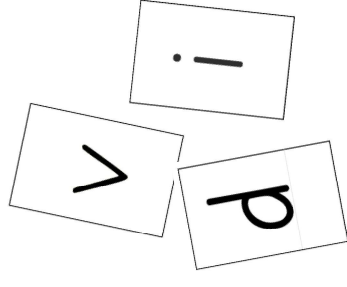
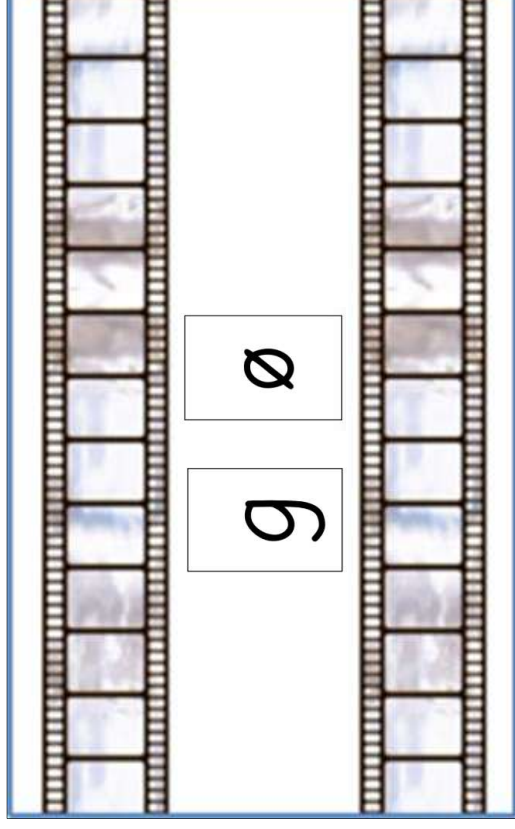
Fokusbogstaver – alle vokaler og de 3 sidste ugers konsonanter

Stav ord

Lydene repeteres, og eleverne tager på skift bogstavkort og siger lyden.

Eleverne staver ordene i fællesskab (yderligere støtte – lydbilledkort).

gi gø gå dø ve vi da du

Lydsamlebåndet – sidste dag i ugens træningsforløb

Læs ord

Eleverne vælger på skift et ordkort og læser ordet højt med forlængede lyde.

vi, du, dø, gi, gø, gå, bi, Dy, en, få, må, så

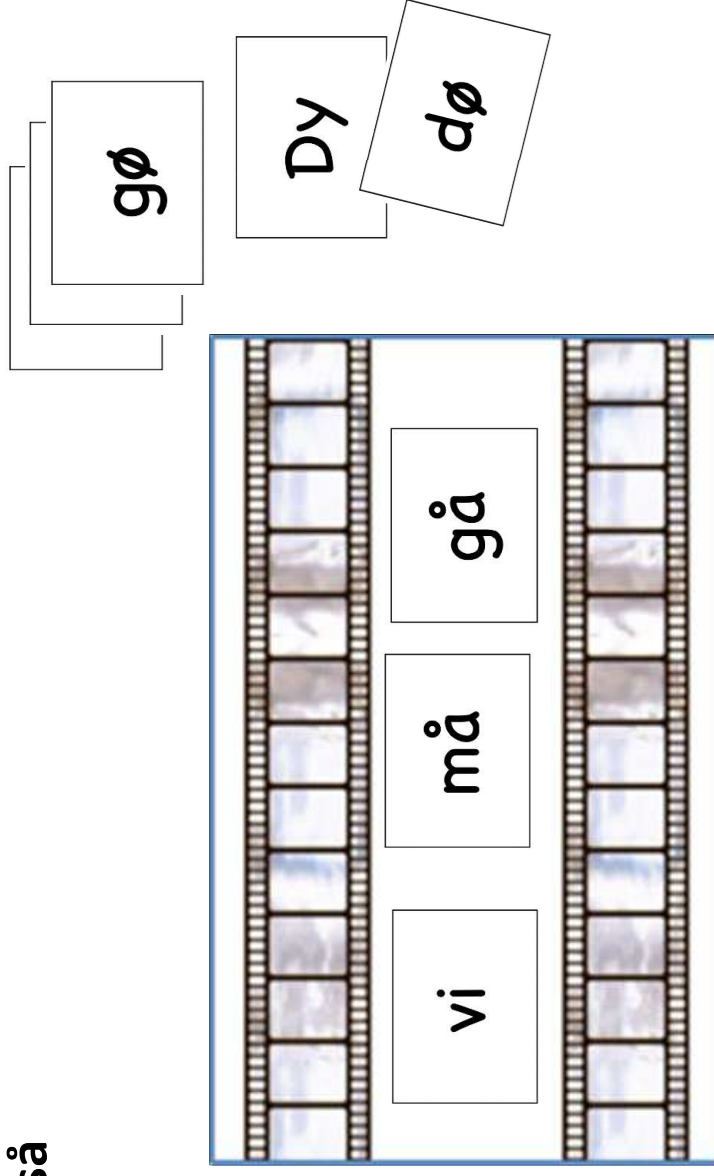
Byg sætninger

Læreren siger en kort sætning.

Eleverne hjælper hinanden

med at finde de rigtige ord og

placere dem i den rigtige rækkefølge:

Individuel tilpasning - hvordan?

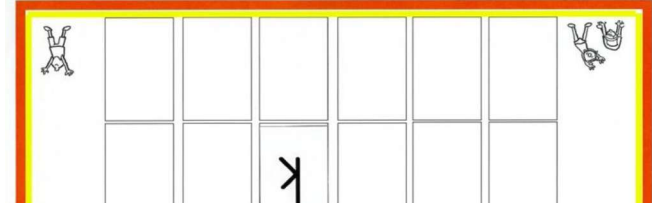
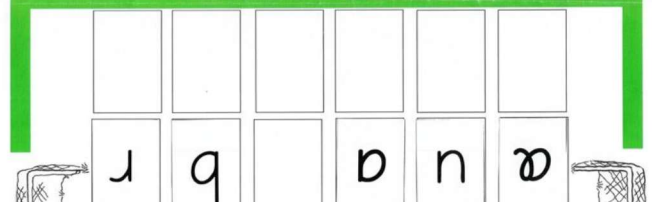
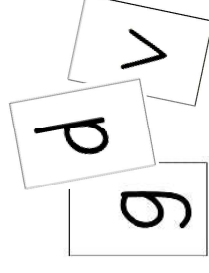
Ugentlig evaluering:

- Individuel træningsbane
- Grundlag for individuelle opgaver

Tid til refleksion:

Hvordan evaluerer I, om det gennemgåede er indlært?

Hvordan evaluerer I, om det indlærte huskes over tid?

Del 2 Læsetræning: Hvilken viden tog vi med os?

- Effektiv læsetræning bygger på kendte bogstav-lydforbindelser.
- Systematisk træning i lyd-bogstavforbindelse er bedst, når den videreføres i sammenhængende læsning.
- Læsetræning giver størst effekt på afkodning, hvis der også arbejdes med enkeltord fra teksten.
- Læreren viser vejen som modelunderviser og støtte.
- Undervisningen bør indeholde både læsning og stavning.

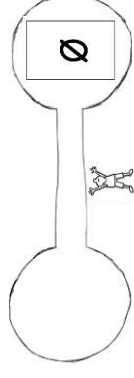
Progression De 10 uger i Læsetræning - Del 2

Uge	ord		struktur
1	hø	tå	KV
2	by	lo	KV
3	bål	gås	KVK
4	kat	sæk	KVK
5	ufo	lava	(K)V-KV
6	ludo	pita	KV-KV
7	mole	line	-e
8	have	male	-e
9	mad	ged	-d
10	tyr	kor	-r

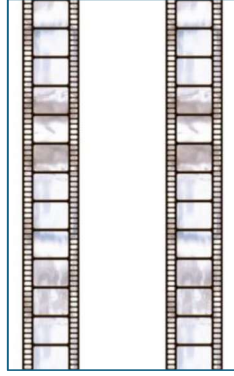
Del 2

Faste elementer i stilladseret tekstlæsning

Opvarmning - lydgymnastik

Introduktion til ny tekst (lydsamlebåndet)

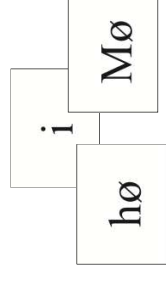
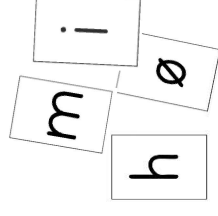

Bogstavernes lyde

Lydstavning af ord

Lydlig ordlæsning

Sætningskonstruktion

Læsning af ny tekst

Lydarbejde med udgangspunkt i ord fra teksten

Flydende læsning og læseforståelse

Ugentlig evaluering integreret i et spil

Tekstlæsning – introduktion

lektion 1

Modellæsning

Læreren peger på de enkelte ord og læser overskriften højt.

Læreren sætter fokus på ord med -e til sidst og tænker højt:
Når jeg ser et **e** til sidst, siger jeg /ə/.

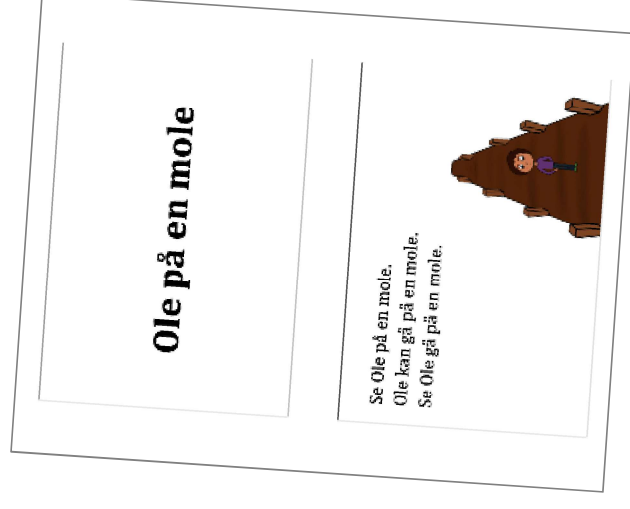
Lærer og elever genlæser overskrift og peger på de enkelte ord.

Derefter læses hele bogen på samme måde.

Læseleg efter 1. gennemlæsning af teksten

Find ordet **gå** i teksten.

Læs hvad Ole kan gå på.

Tekstlæsning – repetition

lektion 2

Repetition

Genlæs overskriften.

Tal om historien ud fra billederne.

Genlæsning

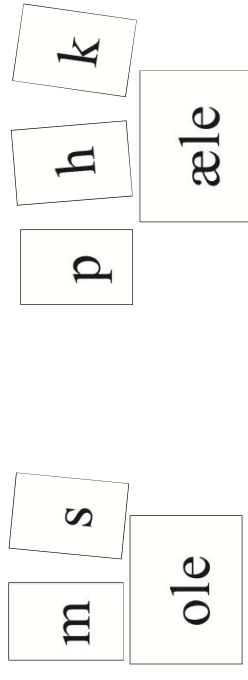
Lærer og elever genlæser teksten.

Læseleg efter 2. gennemlæsning af teksten

Læs ord med 4 bogstaver og -e til sidst.

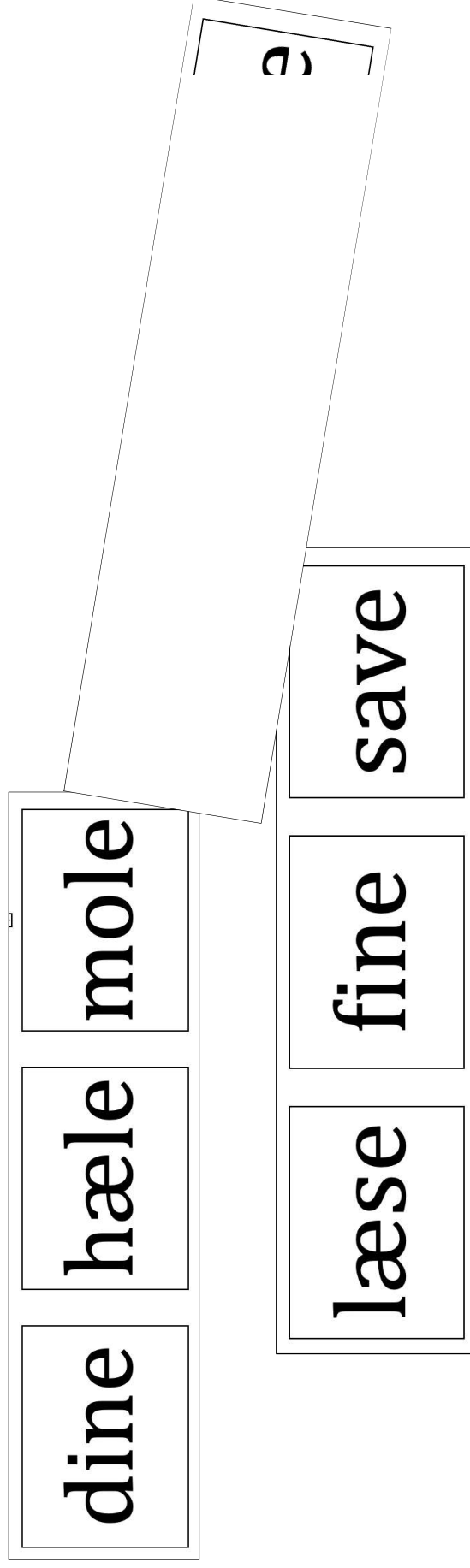
Lydarbejde

Hvilken lyd skal man sætte foran for at lave ____?

Ugentlig evaluering integreret i et spil

Læsning af ord med -e

Hvordan organiserer I brobygning mellem klasseundervisning og særtilbud?

Læsetræning

Umiddelbar effekt af indsatsen (slutningen af 1. klasse)

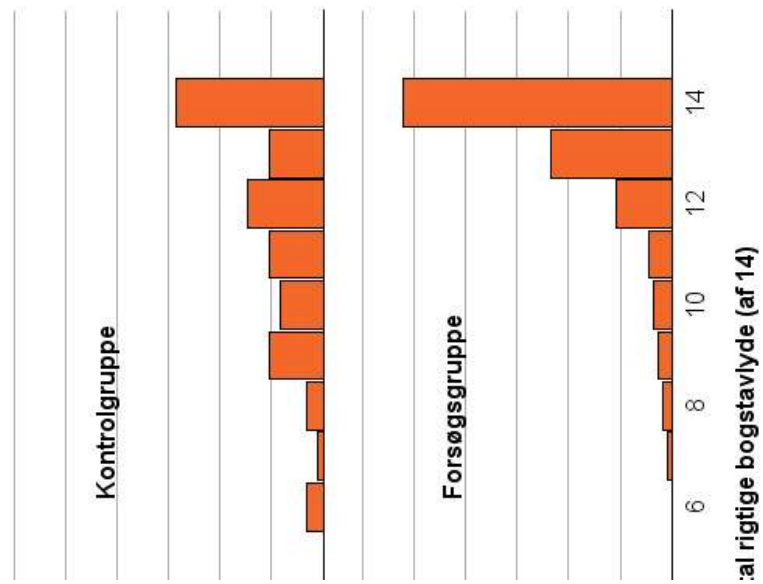
- Højtlæsning af ord og nye ord (nonord)
- Kendskab til bogstavers lyde
- Selvvurderede læsefærdigheder

Hvor god synes du selv, at du er til at læse?

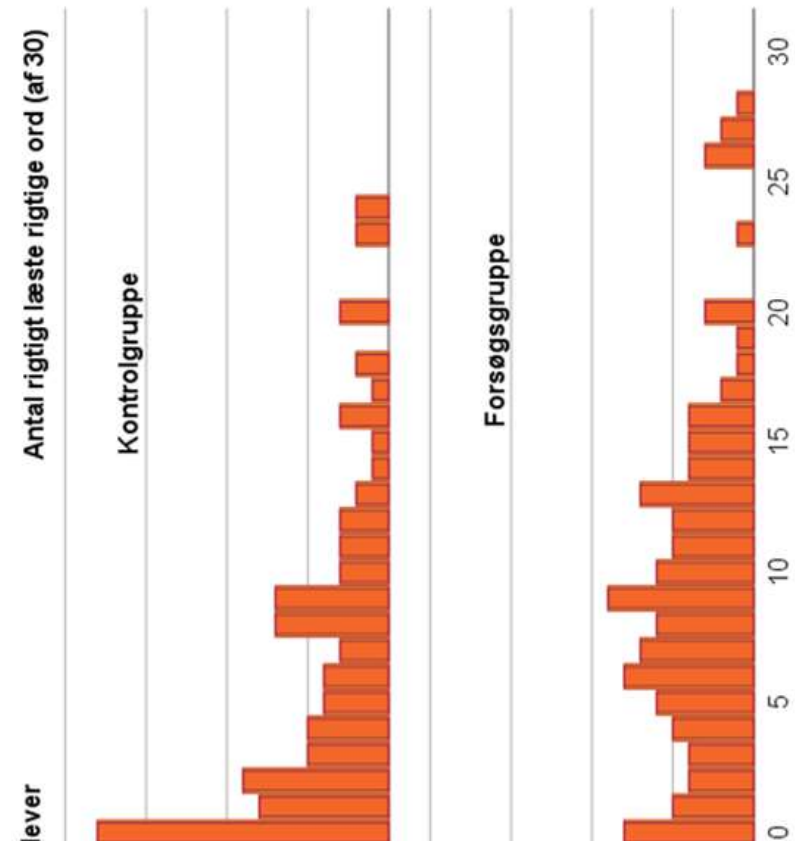

Umiddelbar effekt af indsatsen (slutningen af 1. klasse)

Kendskab til bogstavers lyde

Ordlæsning

Effekt af indsatsen på lang sigt (2. klasse midten)

- Signifikante forskelle mellem forsøgselever og kontrolelever på præcision ved læsning af ord og nye ord
- Signifikant forskel på de to gruppers stavning (stavning af ord)
- Særlig markante forskelle blandt de svageste elever

Antal ord læst korrekt (af i alt 40 ord)	Forsøgsgruppe	Kontrolgruppe
≤ 1 ord	1 %	6 %
≤ 3 ord	3 %	11 %
≤ 5 ord	8 %	20 %
≤ 7 ord	12 %	25 %

Effekt af indsatsen på lang sigt (slutningen af 3. klasse)

- Signifikante forskelle mellem forsøgselever og kontrolelever på læsning af ord og nonord både på præcision og effektivitet
- Signifikant forskel på de to gruppers stavning (stavning af nonord)
- Særlig markante forskelle blandt de svageste elever

Andel af elever svarende til rød i Ordblindetesten	Forsøgsgruppe (N = 95)	Kontrolgruppe (N = 72)	Chi ²	p <	Reduktion i ordblindhed (odds)
	36,8%	52,8%	4,23	0,04	0,52

Overvejelser om resurseforbrug

Forsøgseleverne har fået flere timer på lille hold i løbet af 1. klasse

Kontrol eleverne får flere timer på små hold i 2. og 3. klasse

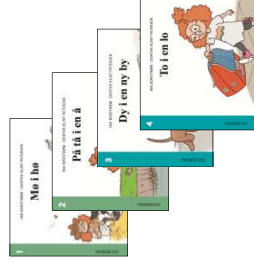
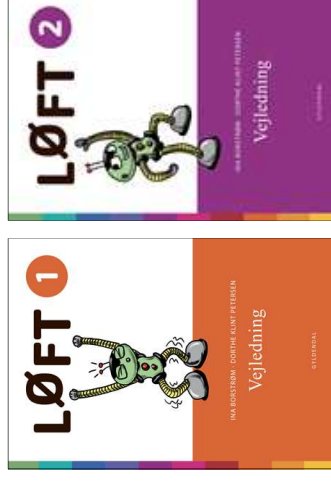
Den ekstra indsats svarer til 12 lektioner pr. risikoelev

Læs mere her

LØFT-vejledninger

Uddrag her: løft.gyldendal.dk

- [LØFT 1. Vejledning - 9788702381436 - Uddrag](#)
- [LØFT 2. Vejledning - 9788702408614 - Uddrag](#)

Artikler om projektet

Tidlig indsats mod ordblindhed – en effektundersøgelse med elever i 1. klasse

Anna Steenberg Gellert, Dorte Klint Petersen, Ina Borstrøm, Mads Poulsen, Carsten Elbro
<https://www.nys.dk/article/view/148749/194703>

En særlig indsats for elever i risiko for ordblindhed

Anna Steenberg Gellert, Dorte Klint Petersen, Ina Borstrøm
[Læsepædagogen nr. 2, 2025](#)

Slutrapport om hele projektet er på vej

Eftermiddagsseminar i Aarhus

Tirsdag den 4. november 14-17

Tilmelding og yderligere information

<https://nvol.dk/arrangementer/eftermiddagsseminar-om-tidlig-opsporing-og-indsats-mod-ordblindhed/>